

М. С. Лемешев, О. В. Березюк

**ОХОРОНА ПРАЦІ. ПІДСУМКОВА ДЕРЖАВНА
АТЕСТАЦІЯ СПЕЦІАЛІСТІВ, МАГІСТРІВ БУДІВЕЛЬНИХ
СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ**

Міністерство освіти і науки України
Вінницький національний технічний університет

М. С. Лемешев, О. В. Березюк

**ОХОРОНА ПРАЦІ. ПІДСУМКОВА ДЕРЖАВНА
АТЕСТАЦІЯ СПЕЦІАЛІСТІВ, МАГІСТРІВ БУДІВЕЛЬНИХ
СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ**

Навчальний посібник

Вінниця
ВНТУ
2016

УДК 331.45(075)
ББК 65.247я73
Л44

Рекомендовано до друку Вченою радою Вінницького національного технічного університету Міністерства освіти і науки України (протокол № 5 від 24.11.16 р.)

Рецензенти:

М. Ф. Друкований, доктор технічних наук, професор

А. С. Моргун, доктор технічних наук, професор

О. В. Христич, кандидат технічних наук, доцент

Лемешев, М. С.

Л44 Охорона праці. Підсумкова державна атестація спеціалістів, магістрів будівельних спеціальностей : навчальний посібник / М. С. Лемешев, О. В. Березюк. – Вінниця : ВНТУ, 2016. – 110 с.

У посібнику викладені загальні вимоги до побудови підрозділу „Охорона праці” розділу „Охорона праці та безпека в надзвичайних ситуаціях”, змісту його окремих структурних частин і наведені методики та необхідні довідкові дані для розрахункового обґрунтування рішень з питань охорони праці при їх опрацюванні. Наведені чинні в Україні норми охорони праці станом на 2016 р.

Розрахований на студентів вищих навчальних закладів при підготовці спеціалістів і магістрів будівельних спеціальностей.

УДК 331.45(075)
ББК 65.247я73

ЗМІСТ

Вступ.....	5
1 Загальні вимоги до структури розділу „охорона праці та безпека в надзвичайних ситуаціях”	6
2 Зміст розділу „охорона праці та безпека в надзвичайних ситуаціях”	9
Вступна частина	9
2.1 Технічні рішення з гігієни праці і виробничої санітарії	9
2.1.1 Мікроклімат та склад повітря робочої зони	10
2.1.2 Виробниче освітлення	11
2.1.3 Виробничі віброакустичні коливання.....	12
2.1.4 Виробничі випромінювання.....	13
2.2 Технічні рішення щодо безпечного виконання робіт (безпечної експлуатації об’єкта).....	14
2.2.1 Безпека щодо організації робочих місць	14
2.2.2 Безпечність технологічного обладнання та процесу.....	18
Безпечність вантажно-розвантажувальних засобів	21
2.2.3 Електробезпека.....	26
2.3 Безпека в надзвичайних ситуаціях	38
Висновки до розділу	45
3 Розрахунок параметрів захисту від шкідливих (небезпечних) виробничих факторів	46
3.1 Методика попереднього розрахунку природного освітлення	46
3.2 Методика розрахунку занулення електродвигуна	48
Додаток А Нормування параметрів мікроклімату	51
Додаток Б Нормування складу повітря робочої зони.....	53
Додаток В Нормування параметрів освітлення	55
Додаток Г Орієнтовні значення, допустимі норми та рівні зниження шуму. Допустимі норми інфразвуку та ультразвуку.....	58
Додаток Д Допустимі рівні вібрації на постійних робочих місцях.....	62
Додаток Е Норми випромінювань	68
Додаток Ж Вимоги до організації робочих місць з ВДТ ЕОМ	77
Додаток У Відстань по коридору від дверей найбільш віддаленого приміщення площею не більше 100 м ² до виходу на зовні або у найближчу сходову клітку (СНиП 2.09.02–85)	88
Додаток Ф Рекомендації щодо оснащення об’єктів первинними засобами пожежогасіння	89
Додаток Х Типові норми належності вогнегасників (НАПБ Б.03.001–2004).....	91
Додаток Ц Довідкові таблиці для розрахунку природного освітлення.....	99
Додаток Ш Довідкові таблиці для розрахунку занулення	102
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	103
СЛОВНИК НАЙБІЛЬШ ВЖИВЕНИХ ТЕРМІНІВ.....	109

ВСТУП

Метою написання розділу „Охорона праці та безпека в надзвичайних ситуаціях” (підрозділ „Охорона праці”) в дипломних (магістерських кваліфікаційних) роботах (ДМКР) є закріплення теоретичних та практичних знань та компетенцій (після вивчення циклу дисциплін „Безпека життєдіяльності”, „Основи охорони праці”, „Охорона праці в галузі”) для забезпечення ефективного управління охороною праці та поліпшення умов праці з урахуванням досягнень науково-технічного прогресу та міжнародного досвіду, а також в усвідомленні нерозривної єдності успішної професійної діяльності із обов’язковим дотриманням усіх вимог безпеки праці у конкретній сфері економічної діяльності.

Завданням розділу є забезпечення гарантії збереження здоров’я і працездатності працівників у виробничих умовах конкретних галузей господарювання через ефективне управління охороною праці та формування відповідальності у посадових осіб і фахівців за колективну та власну безпеку та забезпечення здатності випускників вирішувати професійні завдання з урахуванням вимог охорони праці та володіти такими основними професійними компетенціями з охорони праці: у науково-дослідній, технологічній, організаційно-управлінській, проектній, економічній діяльності.

Завдання із розділу ДМКР студенту видає викладач-консультант кафедри „Безпека життєдіяльності та педагогічної безпеки” Вінницького національного технічного університету після одержання ним на профілюючій кафедрі теми ДМКР.

Завдання із розділу ДМКР повинно органічно пов’язуватися з темою ДМКР, бути його складовою частиною і видаватися студенту до початку чи під час проходження переддипломної практики.

Навчальний посібник до виконання розділу „Охорона праці та безпека в надзвичайних ситуаціях” складається з двох частин.

Перша частина охоплює загальні вимоги щодо побудови розділу, змісту його окремих підрозділів та пунктів, загального обсягу тощо.

В другій частині наведені методики та необхідні довідкові дані для розрахункового обґрунтування рішень з питань забезпечення безпеки у виробничій сфері при їх опрацюванні.

1 ЗАГАЛЬНІ ВИМОГИ ДО СТРУКТУРИ РОЗДІЛУ „ОХОРОНА ПРАЦІ ТА БЕЗПЕКА В НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЯХ”

Під час виконання дипломного проекту, згідно зі ст. 21 Закону України „Про охорону праці” [1] та наказом Міністерства освіти № 969/922/216 від 21.10.2010 р., обов’язковим є розгляд і вирішення питань з охорони праці, пов’язаних з темою дипломного проекту (роботи). Рішення з питань

охорони праці повинні носити характер реального проектування, принаймні на рівні технічного завдання, і бути складовою частиною дипломного проекту (роботи). При цьому питання з охорони праці повинні вирішуватися як в основній технічній частині проекту, так і в окремому розділі „Охорона праці та безпека в надзвичайних ситуаціях”.

В технічній частині проекту, при обґрунтуванні та прийнятті рішень, повинні враховуватись вимоги з охорони праці та прийматись реальні технічні рішення, що забезпечують виконання цих вимог. Прийняті в технічній частині дипломного проекту рішення з охорони праці відображаються в текстовому (з посиланнями на нормативні документи) і графічному матеріалі проекту (роботи).

В розділі „Охорона праці та безпека в надзвичайних ситуаціях” розглядаються питання убезпечення працівників на виробництві, під час виконання ними своїх трудових обов’язків та приймаються конкретні реальні рішення з питань охорони праці, які не розглядалися в технічній частині дипломного проекту. З розглянутих у технічній частині проекту питань, у розділі „Охорона праці та безпека в надзвичайних ситуаціях” наводяться стислі дані описового характеру з посиланнями на відповідні сторінки дипломного проекту і його графічні матеріали, де ці питання викладено більш детально.

Як доповнення до вищезазначеного в розділі „Охорона праці та безпека в надзвичайних ситуаціях” повинні бути розроблені конкретні технічні рішення з техніки безпеки, промислової санітарії та безпеки в надзвичайних ситуаціях.

Зміст структурних частин розділу повинен мати творчий характер, а його викладення – відповідний науково-технічний та інженерний рівень. **Не допускається підміняти розробку питань щодо оздоровлення, полегшення та безпеки праці, переписуванням ДНАОП, ГОСТів, ДСТУ, правил норм, інструкцій, та інших нормативних документів з питань охорони праці, переліком обов’язків, заборон, закликів до дотримання обережності тощо.** Розділ повинен бути написаний з урахуванням вимог згідно з чинними нормами, правилами й стандартами оформлення та правилами охорони праці. Не коректно викладати матеріал у формі припущень: „повинно бути”, „варто проектувати”, „треба передбачати”, „потрібно додержуватися” тощо. Викладати матеріал із прийнятих рішень необхідно в такій формі: „проектом пропонується–”, „проектується–”, „відповідно до (дати назву чи посилання на нормативний документ)–”, „згідно з проведеними дослідженнями (конструкторсько-дослідницькими даними) рекомендується–”, „вивчення показало, що–” і т. д. і т. п.

В кожному окремому випадку зміст і направленість розділу „Охорона праці та безпека в надзвичайних ситуаціях” погоджуються з консультантом з охорони праці.

Структурно розділ „Охорона праці та безпека в надзвичайних ситуаціях” дипломного проекту (роботи), залежно від теми проекту (роботи), рекомендується будувати таким чином (X – номер розділу):

Х ОХОРОНА ПРАЦІ ТА БЕЗПЕКА В НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЯХ

Вступна частина

Х.1 Технічні рішення з гігієни праці та виробничої санітарії.

Х.1.1 Мікроклімат та склад повітря робочої зони.

Х.1.2 Виробниче освітлення.

Х.1.3 Виробничі віброакустичні коливання.

Х.1.4 Виробничі випромінювання.

Х.1.5 Розрахунок параметрів захисту від шкідливих виробничих факторів.*

Х.2 Технічні рішення щодо безпечного виконання робіт (безпечної експлуатації об'єкта).

Х.2.1 Безпека щодо організації робочих місць.

Х.2.2 Безпечність технологічного обладнання та процесу.

Х.2.3 Електробезпека.

Х.2.4 Розрахунок параметрів захисту від небезпечних виробничих факторів.*

Х.3 Безпека в надзвичайних ситуаціях.

Висновки до розділу

При виконанні розділу ДМКР студент повинен використовувати нормативну документацію з даного питання і показати знання основних положень цієї документації, уміння їх практичного застосування. При одержанні завдання на ДМКР важливо уточнити, який матеріал буде потрібно зібрати у процесі проходження переддипломної практики. Вже на самому початку роботи над ДМКР студенту необхідно скласти чітке уявлення про конкретні вимоги чинних норм, правил і стандартів з промислової безпеки, виробничої санітарії і протипожежної техніки, що мають безпосереднє відношення до теми і повинні розглядатися у ДМКР. При написанні розділу необхідно робити посилання на нормативну документацію і використану літературу.

Технічні рішення наводяться безпосередньо для об'єкта, що розглядається в проекті. Вони повинні бути викладені в стилі технічного проекту – проектом прийнято, передбачено і таке інше. Більша частина рішень, залежно від загального обсягу розділу „Охорона праці та безпека в надзвичайних ситуаціях”, може подаватись у загальному вигляді з уточненнями основних особливостей, без графічного матеріалу, схем та ін. Одне ж з рішень одного із підпунктів повинно бути пророблено більш детально, обґрунтовано розрахунками і, у разі необхідності, наведено у вигляді схем або ескізів.

Прийняті рішення повинні відповідати вимогам чинних нормативних документів і виділятися в тексті окремими підпунктами чи абзацами. Після кожного підпункту рішень необхідно робити посилання на нормативний документ, відповідно до вимог якого прийнято дане рішення. У зв'язку з цим необхідно вести список використаних нормативних документів і цифра в квадратних дужках у тексті повинна відповідати порядковому номеру цього документа в списку.

Загальний об'єм розділу „Охорона праці та безпека в надзвичайних ситуаціях” становить **10 сторінок тексту** в розрахунково-пояснювальній записці.

Розташовуватися розділ повинен перед економічною частиною, тому що реалізація технічних рішень з охорони праці пов'язана з деякими витратами, часом досить значними, що, безумовно, впливає на економічні показники в цілому.

Консультант **перевіряє тільки скріплені степлером чернетки, роздруковані на окремих аркушах формату А4 зі шрифтом 14 пт, інтервал між рядками 1,5 без використання технології друку двох або більше сторінок на одному аркуші**, які вилучає консультант при підписанні титульного аркуша дипломного проекту або роботи **після виправлення усіх зауважень**.

На першому аркуші чернетки повинні бути зазначені: прізвище й ініціали студента, група. У кінці чернетки обов'язково потрібно навести список використовуваних джерел, який при оформленні пояснювальної записки ДМКР обов'язково заноситься до загального списку використаних джерел.

Підрозділ повинен бути написаний з урахуванням вимог згідно з чинними нормами, правилами й стандартами оформлення та правилами охорони праці.

У тезах виступу на захисті ДМКР студент коротко інформує про зміст розділу „Охорона праці та безпека в надзвичайних ситуаціях” і вказує, які конкретно питання з охорони праці були розглянуті.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Закон України Про охорону праці, № 235-IV, 22.11.2002.
2. Природне і штучне освітлення. ДБН В.2.5-28–2006. – [Чинний від 2006-10-01]. – К. : Мінбуд України, 2006. – 76 с.
3. Юдин Е. Я. Охрана труда в машиностроении : учебник / Е. Юдин, С. Белов. – М. : Машиностроение, 1983. – 432 с.
4. Юдин Е. Я. Борьба с шумом на производстве : справочник / Юдин Е. Я. – М. : Машиностроение, 1985. – 400 с.
5. Ткачук К. Н. Основы охраны праці : підручник / Ткачук К. Н., Халімовський М. О., Зацарний В. В. – К. : Основа, 2006. – 448 с.
6. Оборудование производственное. Общие требования безопасности. ГОСТ 12.2.003–91. ССБТ. – [Дата введения 1992-01-01]. – М. : Государственный комитет СССР по управлению качеством продукции и стандартам, 1991. – 17 с.
7. Процессы производственные. Общие требования безопасности. ГОСТ 12.2.002–75. ССБТ. – [Дата введения 1976-01-01]. – М. : Государственный комитет СССР по управлению качеством продукции и стандартам, 1975. – 19 с.
8. ГОСТ 12.2.049–80. ССБТ. Оборудование производственное. Общие эргономические требования. – [Дата введения 1981-01-01]. – М. : Государственный комитет СССР по управлению качеством продукции и

стандартам, 1980. – 25 с.

9. ГОСТ 12.2.032–78. ССБТ. Рабочее место при выполнении работ сидя. Общие эргономические требования. – [Дата введения 1979-01-01]. – М. : Государственный комитет СССР по управлению качеством продукции и стандартам, 1978. – 14 с.
10. ГОСТ 12.2.033–84. ССБТ. Рабочее место при выполнении работ стоя. Общие эргономические требования. – [Дата введения 1985-01-01]. – М. : Государственный комитет СССР по управлению качеством продукции и стандартам, 1984. – 18 с.
11. Державний реєстр міжгалузевих і галузевих нормативних актів про охорону праці. – К. : Держнаглядохоронпраці, 1986. – 646 с.
12. Правила улаштування електроустановок [2-е вид., перероб. і доп.] – Х. : Форт, 2009. – 736 с.
13. Правила безпечної експлуатації електроустановок споживачів. ДНАОП 0.00-1.21–98. – [Дата введения 1999-01-01]. – К. : Держнаглядохоронпраці, 1998. – 382 с.
14. Захисні заходи електробезпеки в електроустановках будинків і споруд. ДБН В.2.5-27–2006. – [Чинний від 2007-10-01]. – К. : Мінбуд України, 2006. – 54 с.
15. Санітарні норми мікроклімату виробничих приміщень. ДСН 3.3.6.042–99. – [Чинний від 2000-01-01]. – К. : Мінохоронздоров'я України, 1999. – 10 с.
16. Лемешев М. С. Основы охраны труда для фахівців радіотехнічного профілю : навчальний посібник / М. С. Лемешев, О. В. Березюк. – Вінниця : ВНТУ, 2007. – 108 с.
17. Санітарні норми виробничого шуму, ультразвуку та інфразвуку. ДСН 3.3.6-037–99. – [Чинний від 2000-01-01]. – К. : Мінохоронздоров'я України, 1999. – 15 с.
18. Березюк О. В. Охрана труда в галузі радіотехніки : навчальний посібник / О. В. Березюк, М. С. Лемешев. – Вінниця : ВНТУ, 2009. – 159 с.
19. Державні санітарні норми виробничої та загальної вібрацій. ДСН 3.3.6.039-99. – [Чинний від 2000-01-01]. – К. : Мінохоронздоров'я України, 1999. – 14 с.
20. Пожарная безопасность. Общие требования. ГОСТ 12.1.004–91. ССБТ. – [Дата введения 1992-01-01]. – М. : Государственный комитет СССР по управлению качеством продукции и стандартам, 1991. – 18 с.
21. Норми визначення категорій приміщень, будинків та зовнішніх установок за вибухопожежною та пожежною небезпекою. НАПБ Б.03.002-2007. – [Чинний від 2008-01-01]. – К. : МНС України, 2007. – 16 с.
22. Пожежна безпека об'єктів будівництва. ДБН В.1.1.7–2002. – [Чинний від 2003-01-01]. – К. : Мінбуд України, 2002. – 36 с.
23. Производственные здания. СНиП 2.09.02-85. – [Наказом Держбуду України від 21.10.2004 року № 195 набуття чинності встановлено з 1 квітня 2005 року]. – М. : Минздрав СССР, 1985. – 14 с.
24. Системи пожежної сигналізації та оповіщення. ДСТУ ISO 7240-1:2007. – [Чинний від 2007-08-01]. – К. :

- Держспоживстандарт України, 2007. – 27 с.
25. Правила будови електроустановок. Електрообладнання спеціальних установок. ДНАОП 0.00-1.32.01. – [Чинний від 2002-01-01]. – К. : Держнаглядохоронпраці, 2001. – 377 с.
 26. Рожков А. П. Пожежна небезпека : [навчальний посібник] / Рожков А. П. – К. : Пожінформтехніка, 1999. – 256 с.
 27. Норми радіаційної безпеки України. НРБУ-97. – [Чинний від 1998-01-01]. – К. : Відділ поліграфії Українського центру держсанепіднагляду МОЗ України, 1997. – 121 с.
 28. Санитарные нормы и правила устройства и эксплуатации лазеров. СанПиН 5804-91. – [Дата введения 1992-01-01]. – М. : Госкомсанэпиднадзор СССР, 1991. – 19 с.
 29. Санитарные нормы ультрафиолетового излучения в производственных помещениях. СН 4557-88. – [Дата введения 1989-01-01]. – М. : Госкомсанэпиднадзор СССР, 1988. – 3 с.
 30. Типові норми належності вогнегасників. НАПБ Б.03.001-2004. – [Чинний від 2005-01-01]. – К. : МНС України, 2004. – 15 с.
 31. Державні санітарні правила і норми роботи з візуальними дисплейними терміналами електронно-обчислювальних машин. ДСанПіН 3.3.2.007-98. – [Чинний від 1999-01-01]. – К. : Мінохоронздоров'я України, 1998. – 11 с.
 32. Державні санітарні норми і правила при роботі з джерелами електромагнітних полів. ДСанПіН 3.3.6-096-2002. – [Чинний від 2003-01-01]. – К. : Мінохоронздоров'я України, 2002. – 13 с.
 33. Державні санітарні норми і правила захисту населення від впливу електромагнітних випромінювань. ДСН 239-96. – [Чинний від 1997-01-01]. – К. : Мінохоронздоров'я України, 1996. – 19 с.
 34. Санітарно-гігієнічні норми допустимих рівнів іонізації повітря виробничих та громадських приміщень. ДНАОП 0.03-3.06-80. – [Дата введення 1981-01-01]. – К. : Держнаглядохоронпраці, 1980. – 32 с.
 35. Жидецький В. Ц. Охорона праці користувачів комп'ютерів / Жидецький В. Ц. – Львів : Афіша, 2000. – 75 с.
 36. Радіозв'язок. Терміни та визначення. ДСТУ 3254-95. – [Чинний від 1996-08-01]. – К. : Держспоживстандарт України, 1995. – 20 с.
 37. Кобилянський О. В. Основи охорони праці : навчальний посібник / Кобилянський О. В., Лемешев М. С., Березюк О. В. – Вінниця : ВНТУ, 2010. – 188 с.
 38. Березюк О. В. Безпека життєдіяльності : навчальний посібник / О. В. Березюк, М. С. Лемешев. – Вінниця : ВНТУ, 2011. – 204 с.
 39. Методичні вказівки до виконання лабораторної роботи "Розслідування нещасних випадків, професійних захворювань і аварій на виробництві" з дисципліни "Основи охорони праці" для студентів усіх спеціальностей / уклад. : М. С. Лемешев, О. В. Березюк. – Вінниця : ВНТУ, 2007. – 61 с.
 40. Методичні вказівки до виконання лабораторної роботи "Атестація робочих місць за умовами праці" з дисципліни "Охорона праці в галузі" для студентів усіх спеціальностей / уклад. : О. В. Березюк, М. С. Лемешев. – Вінниця : ВНТУ, 2010. – 21 с.

41. Методичні вказівки до опрацювання розділу “Охорона праці та безпека в надзвичайних ситуаціях” в дипломних проектах і роботах студентів спеціальностей, що пов’язані з функціональною електронікою, автоматизацією та управлінням / уклад.: О. В. Березюк, М. С. Лемешев. – Вінниця : ВНТУ, 2012. – 64 с.
42. Лемешев М. С. Радиоэкранирующие композиционные материалы с использованием отходов металлообработки / М. С. Лемешев, О. В. Березюк // Инновационное развитие территорий : материалы 2-й Междунар. науч.-практ. конф., 25–27 февраля 2014 г. – Череповец : ЧГУ, 2014. – С. 63–65.
43. Лемешев М. С. Будівельні матеріали для захисту від електромагнітного випромінювання / М. С. Лемешев, О. В. Березюк // Вісник Сумського національного аграрного університету. – 2014. – Вип. 10 (18). – С. 57–62.
44. Березюк О. В. Використання віртуальних лабораторних стендів для проведення лабораторних робіт з дисципліни “Основи охорони праці” / О. В. Березюк // Матеріали Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції “Інноваційні технології в процесі підготовки фахівців”. 09–10.04.2016. – Вінниця : ВНТУ, 2016. – 3 с. – Режим доступу : <http://conferences.vntu.edu.ua/index.php/itpf/2016/paper/viewFile/1437/1131>.
45. Лемешев М. С. Металлонасыщенные бетоны для защиты от электромагнитного излучения / М. С. Лемешев // Вісник Одеської державної академії будівництва та архітектури – Одеса: Зовнішрекламсервіс. – 2013. - №33. – С. 253-256.
46. Сердюк, В. Р. Формування структури анодних заземлювачів з бетелу-м для систем катодного захисту / В. Р. Сердюк, М. С. Лемешев, О.В. Христич // Науково-технічний збірник. Будівельні матеріали, вироби та санітарна техніка, 2010, Випуск 35. – С. 99-104.
47. Березюк О. В. Фосфогіпсозолоцементні та металофосфатні в’язучі з використанням відходів виробництва [Текст] / М. С. Лемешев, О. В. Христич, О. В. Березюк // Сучасні екологічно безпечні та енергозберігаючі технології в природокористуванні : Міжнародна науково-практична конференція молодих вчених і студентів. – Київ : КНУБА, 2011. – Ч. 1. - С. 125-128.
48. Сердюк В. Р. Фізико-хімічні особливості формування структури електропровідних бетонів / В. Р. Сердюк, М.С. Лемешев, О. В. Христич // Вісник Вінницького політехнічного інституту. – 1997. – № 2. – С. 5-9.
49. Лемешев М. С. Формування мікроструктури бетонів для захисту від іонізуючого випромінювання / М. С. Лемешев, О. В. Христич // Вісник Вінницького політехнічного інституту. – 1998. – № 2. – С. 18–23.
50. Христич О. В. Формування мікроструктури бетонів для захисту від іонізуючого випромінювання / О. В. Христич, М. С. Лемешев // Вісник Вінницького політехнічного інституту. – 1998. – № 2. – С. 18 – 23.
51. Сердюк В. Р. Строительные материалы и изделия для защиты от электромагнитного излучения радиочастотного диапазона / В. Р.

- Сердюк, М. С. Лемешев // Строительные материалы и изделия. – 2005. – № 4. – С. 8–12.
52. Лемешев М. С. Теоретические предпосылки создания радиопоглощающего бетона бетела-м / М. С. Лемешев // Вісник Донбаської державної академії будівництва і архітектури. – 2005. – № 1. – С. 60–64.
53. Сердюк В. Р. Радіо поглинаючі покриття з бетелу-м / В. Р. Сердюк, М. С. Лемешев // Збірник наукових статей „Ресурсоекономні матеріали, конструкції, будівлі та споруди”. – Рівне : НУВГП, 2005. – Випуск № 12. – С. 62–68.
54. Сердюк В.Р. Технологические приемы повышения радиопоглощающих свойств изделий из бетэла-м / В.Р.Сердюк М.С. Лемешев // Строительные материалы и изделия. – 2005. – №5. – С. 2 – 6.
55. Лемешев М. С. Формування структури електропровідного бетону під впливом електричного струму / М. С. Лемешев // Сучасні технології, матеріали і конструкції у будівництві : науково-технічний збірник. – Вінниця : УНІВЕРСУМ – Вінниця, 2006. – С. 36–41.
56. Лемешев, М. С. Розробка радіозахисних будівельних матеріалів для захисту від електромагнітного випромінювання / М. С. Лемешев // Сучасні технології, матеріали і конструкції в будівництві: Збірник наукових праць за матеріалами V Всеукраїнської наук.-техн. конф. 1-3 березня 2005 року.- Вінниця:УНІВЕРСУМ-Вінниця, 2006.- С.244-250.
57. Сердюк, В.Р. Технологічні особливості формування металонасичених бетонів для виготовлення радіозахисних екранів / В.Р. Сердюк, М.С. Лемешев, О.В. Христич // Сучасні технології, матеріали і конструкції в будівництві. – 2007. – № 4. – С. 58–65.
58. Сердюк В.Р. Радіозахисні покриття варіатропної структури із бетелу-м / В.Р. Сердюк, М.С. Лемешев // Сучасні технології, матеріали і конструкції в будівництві. – 2008. – № 5. – С. 37–40.
59. Лемешев М. С. Теоретичні передумови підвищення довговічності електропровідних бетонів / М. С. Лемешев, О. В. Березюк // Тези доповідей II-ої міжнародної інтернет-конференції «Проблеми довговічності матеріалів, покриттів та конструкцій», 12 листопада 2014 року: збірник наукових праць. Частина 1 / Міністерство освіти і науки України, Вінницький національний технічний університет [та інш.]. – Вінниця: ВНТУ, 2014. – С. 21.
60. Методичні вказівки до опрацювання розділу “Охорона праці” в бакалаврських дипломних роботах студентів за напрямками підготовки, пов’язаними з функціональною електронікою, автоматизацією та управлінням / Уклад. О. В. Березюк, М. С. Лемешев. – Вінниця : ВНТУ, 2014. – 55 с.
61. Лемешев М. С. Легкі бетони отримані на основі відходів промисловості / М. С. Лемешев, О. В. Березюк // Сборник научных трудов SWorld. – Иваново (Россия): МАРКОВА АД, 2015. – Выход 1 (38). Том 13. Искусствоведение, архитектура и строительство. – С. 111–114.
62. Лемешев М. С. Дрібнозернистий бетон з модифікованим заповнювачем техногенного походження / М. С. Лемешев, О. В. Христич,

- О. В. Березюк // Materiały XI Międzynarodowej naukowo-praktycznej konferencji «Naukowa przestrzeń Europy – 2015». – Przemysł (Poland): Nauka i studia, 2015. – Volume 23. Ekologia. Geografia i geologia. Budownictwo i architektura. Chemia i chemiczne technologie. – S. 56–58.
63. Лемешев М. С. Технологічні особливості формування електротехнічних властивостей електропровідних бетонів / М. С. Лемешев, О. В. Березюк, О. В. Христич // Мир науки и инноваций. – Иваново (Россия) : Научный мир, 2015. – Выпуск 1 (1). Том 10. География. Геология. Искусствоведение, архитектура и строительство. – С. 74–78.
64. Лемешев М. С. Комплексна переробка техногенних відходів хімічної промисловості та металообробних виробництв / М. С. Лемешев, О. В. Христич, О. В. Березюк // Materiály XI Mezinárodní vědecko-praktická konference «Aktuální vymoženosti vědy – 2015». – Praha (Chech): Publishing House «Education and Science» s.r.o, 2015. – Díl 7. Fyzika. Matematika. Moderní informační technologie. Výstavba a architektura. Technické vědy. – S. 60–62.
65. Березюк О. В. Комп'ютерна програма «Віртуальний стенд для виконання лабораторної роботи "Дослідження електробезпеки мереж з ізольованою і глухозаземленою нейтраллю напругою до 1000 В"» ("OP_LR_9") / О. В. Березюк // Свідectvo про реєстрацію авторського права на твір № 62264. – К. : Державна служба інтелектуальної власності України. – Дата реєстрації: 26.10.2015.
66. Методичні вказівки до опрацювання розділу "Охорона праці" в бакалаврських дипломних роботах студентів за напрямками підготовки, пов'язаними з функціональною електронікою, автоматизацією та управлінням [Електронне видання] / Уклад. О. В. Березюк, М. С. Лемешев. – Режим доступу: <http://posibnyky.vntu.edu.ua/booksnew/book14/>
67. Березюк О. В. Охорона праці. Підсумкова державна атестація спеціалістів, магістрів в галузях електроніки, радіотехніки, радіоелектронних апаратів та зв'язку : навчальний посібник / О. В. Березюк, М. С. Лемешев. – Вінниця : ВНТУ, 2015. – 102 с.
68. Березюк О. В. Безпека життєдіяльності : практикум / О. В. Березюк, М. С. Лемешев, І. В. Заюков, С. В. Королевська. – Вінниця : ВНТУ, 2015. – 99 с.
69. Березюк О. В. Використання віртуальних лабораторних стендів для проведення лабораторних робіт з дисципліни "Основи охорони праці" / О. В. Березюк // Матеріали Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції "Інноваційні технології в процесі підготовки фахівців". 09-10.04.2016. – Вінниця: ВНТУ. – 3 с. – Режим доступу: <http://conferences.vntu.edu.ua/index.php/itpf/2016/paper/viewFile/1437/1131>
70. Березюк О. В. Комп'ютерна програма "Віртуальний стенд для виконання лабораторної роботи "Дослідження виробничого шуму"" ("OP_LR_5") / О. В. Березюк // Свідectvo про реєстрацію авторського права на твір № 65185. – К. : Державна служба інтелектуальної власності України. – Дата реєстрації: 05.05.2016.